RubenWillaert
restauratie & archeologie
decoratie

GEEFT HET VERLEDEN EEN TOEKOMST

Bozestraat
(Kortrijk, West-Vlaanderen)

Projectcode: 2020D254
Oktober 2020

ARCHEOLOGIENOTA
BUREAUONDERZOEK (FASE 0)
DEEL 1: RESULTATEN VAN HET BUREAUONDERZOEK

Colofon

Ruben Willaert bvba
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteur: Aaron Willaert

Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan: /
De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog:
Ruben Willaert, OE/ERK/Archeoloog/2015/00069

© Ruben Willaert NV, Sint-Michiels-Brugge, 2020
Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert NV.

Ruben Willaert NV aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

1 Resultaten van het bureauonderzoek 7

1.1 Administratieve gegevens 7
1.2 Onderzoeksopdracht 9

1.2.1 Doelstelling 9
1.2.2 Onderzoeksvragen 9
1.2.3 Juridische context 9
1.2.4 Randvoorwaarden 9
1.2.5 Archeologische voorkennis van het terrein 10

1.3 Werkwijze en strategie 11

1.3.1 Methode 11
1.3.2 Fysisch geografische situatie 11
1.3.3 Historische context en bekende archeologie 11
1.3.4 Archeologische indicatoren 11
1.3.5 Verstoringshistoriek 12
1.3.6 Introductie tot het projectgebied 13

1.3.6.1 Ruimtelijke situering 13
1.3.6.2 Geplande werken 14

1.4 Assessmentrapport 18

1.4.1 Fysisch geografische en geologische situatie 18

1.4.1.1 Landschappelijke situering 19
1.4.1.2 Tertiaire lithostratigrafie 22
1.4.1.3 Quartaire lithostratigrafie 23
1.4.1.4 Bodemvormingsprocessen 24

1.4.2 Historische en archeologische voorkennis 25

1.4.2.1 Overzicht van de gekende archeologische waarden 25
1.4.2.2 Historische context en bekende archeologische vindplaatsen 31
1.4.2.3 Cartografische bronnen 32
1.4.2.4 Huidige gebruik en verstoringen 35

1.5 Synthese 38

2 Bibliografie 39

FIGURENLIJST

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaat Bron: Geopunt). 8
Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt). 8
Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthfoto, middenschalig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt). 13
Figuur 4: Projectgebied weergegeven op de orthfoto, middenschalig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt). 14
Figuur 5: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt). 16
Figuur 6: kelder- en rioleringsplan (bron: opdrachtgever). 17
Figuur 7: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt). 19
Figuur 8: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt). 20
Figuur 9: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de waterlopen (Bron: Geopunt). 20
Figuur 10: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt). 21
Figuur 11: Hoogteverloop, NW-ZO (Bron: Geopunt). 21
Figuur 12: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt). ..22
Figuur 13: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt). .23
Figuur 14: Projectgebied weergegeven op de Bodemkaart (Bron: Geopunt). 24
Figuur 15: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de CAI-polygonen (Bron: Geopunt). 25
Figuur 16: Projectgebied weergegeven op de Deventerkaart, 1562 (Bron: Geopunt). 32
Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).....33
Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt). 33
Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt). 34
Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt). 35
Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt). 36

Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).....36
Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).....37
Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).....37

TABELLENLIJST

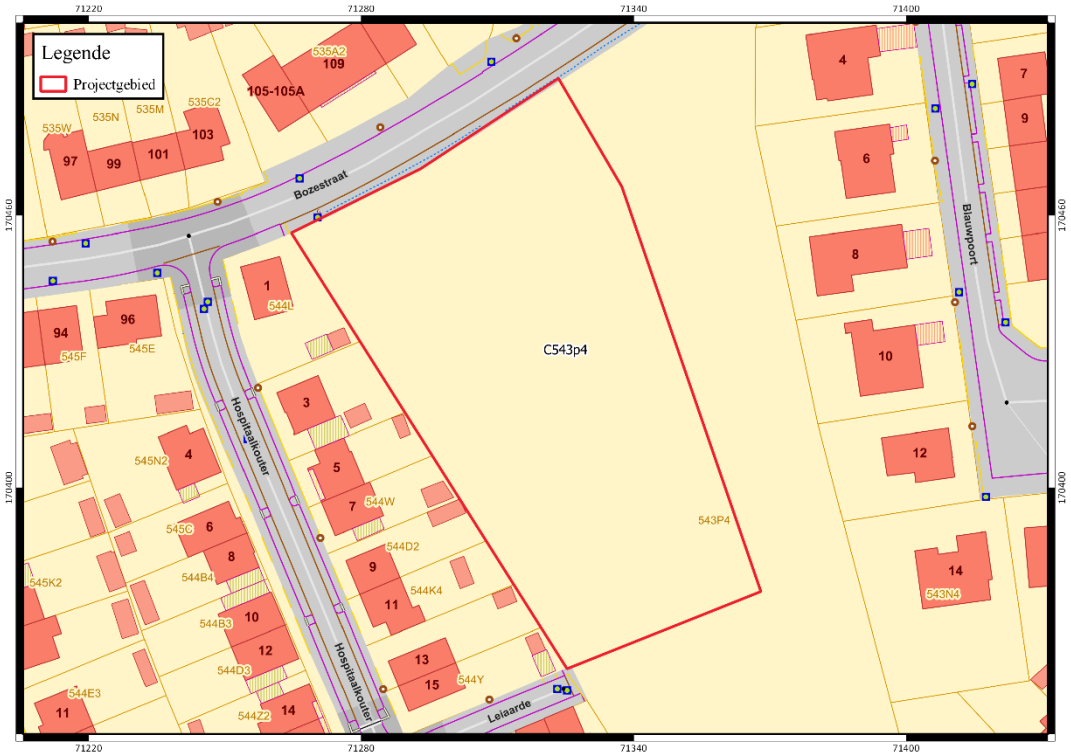
Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.....7
Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.....18

1 Resultaten van het bureauonderzoek

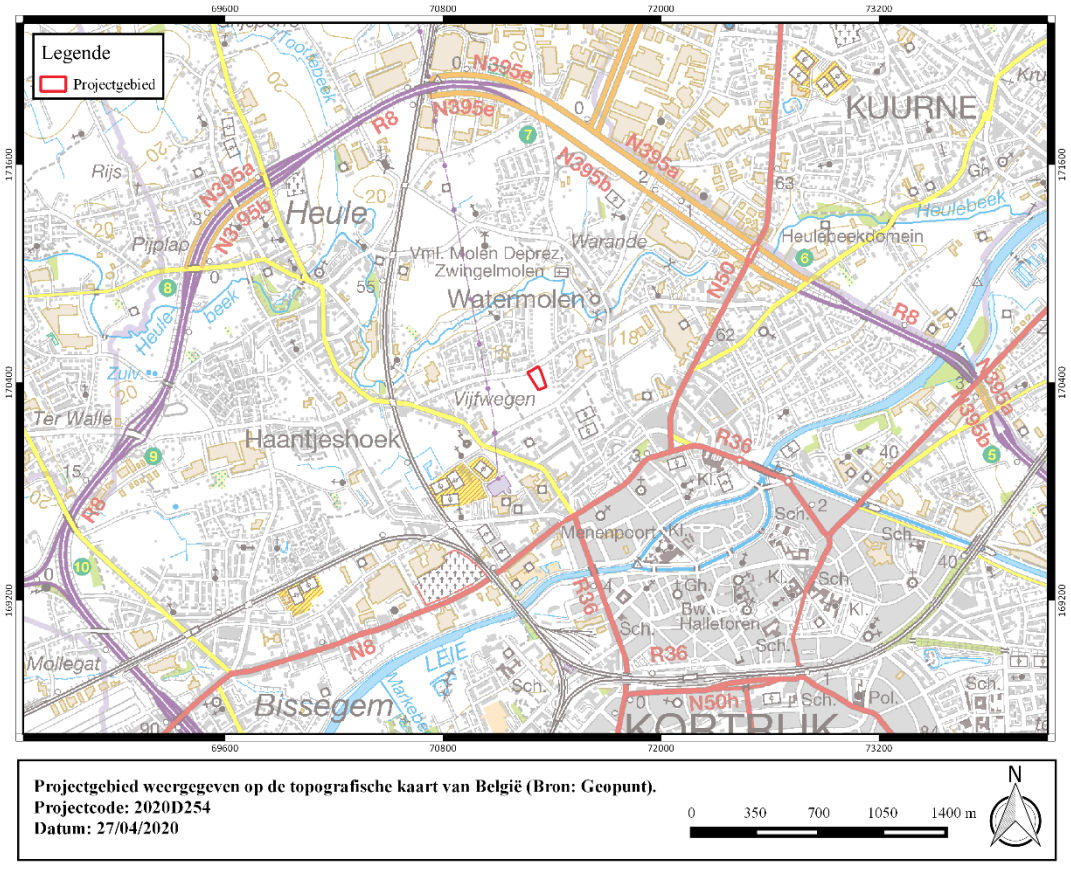
1.1 Administratieve gegevens

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.

a) De locatie van het vooronderzoek met vermelding van:	Provincie	West-Vlaanderen
	Gemeente	Kortrijk
	Deelgemeente	Heule
	Postcode	8501
	Adres	Bozestraat 8501 Heule
	Toponiem	Bozestraat
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	X_{min} = 71205 Y_{min} = 170345 X_{max} = 71431 Y_{max} = 170502
b) Het kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer of -nummers en kaartje	Kortrijk, Afdeling 8, Sectie C, nr. 543p4 Figuur 1	
c) Een topografische kaart van het onderzochte gebied waarvan de schaal afgestemd is op de grootte van het projectgebied	Figuur 2	
d) Alle betrokken actoren en specialisten	Wouter Van Goidsenhoven (erkend archeoloog) Clara Thys (archeoloog) Elke Ghyselbrecht (aardkundige) Aaron Willaert (historicus)	
e) Personen buiten het project die geraadpleegd of betrokken werden voor algemene wetenschappelijke advisering	/	

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaat Bron: Geopunt).

Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt).

1.2 Onderzoeksopdracht

1.2.1 Doelstelling

Het archeologisch vooronderzoek betracht altijd eerst door raadpleging van gekende en ontsloten informatiebronnen tijdens een bureauonderzoek eventueel aanwezig archeologisch erfgoed binnen het onderzoeksgebied te inventariseren, waarderen en veiligstellen.

1.2.2 Onderzoeksvragen

Voor het bureauonderzoek zijn volgende onderzoeksvragen te formuleren:

- Hoe is de aardkundige opbouw van het onderzoeksgebied?
- Welke processen van bodemvorming zijn bekend?
- Welke geomorfologische processen zijn te bekend?
- Welke aardkundige eenheden zijn archeologisch relevant en wat is hun diepteligging?
- Zijn er archeologische resten bekend binnen de grenzen van het plangebied?
- Welke is de aard en ouderdom van bekende archeologische resten?
- Welke is de conserveringsgraad en gaafheid van bekende archeologische resten?
- Wat is de invloed van de toekomstige inrichting op eventueel aanwezige archeologische resten?

1.2.3 Juridische context

Het onderzoeksterrein situeert zich volgens het gewestplan in een zone bestemd als woongebied. Het onderzoeksterrein situeert zich noch binnen een vastgestelde archeologische zone, noch binnen een archeologische site, noch binnen een zone waar geen archeologie te verwachten valt. Deze archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande stedenbouwkundige vergunningsaanvraag waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m^2 of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000 m^2 of meer bedraagt.

De oppervlakte van het plangebied in kwestie bedraagt ca. 6836 m^2; vandaar is men verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

1.2.4 Randvoorwaarden

Voor het bureauonderzoek worden enkel toegankelijke en beschikbare bronnen gebruikt.

Een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem is momenteel economisch onwenselijk voorafgaand aan het aanvragen van de stedenbouwkundige vergunning. De opdrachtgever wenst het verkrijgen van de vergunning af te wachten.

Daarom wordt geopteerd voor de uitzonderingsprocedure waarbij een nota wordt aangeleverd op basis van een bureauonderzoek. In dit bureauonderzoek wordt nagegaan of er op het projectgebied een uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem noodzakelijk is en of (gedeeltelijke) vrijgave mogelijk is.

1.2.5 Archeologische voorkennis van het terrein

Binnen de grenzen van projectgebied Kortrijk Bozestraat werd in het verleden geen archeologisch onderzoek uitgevoerd.

In de omgeving zijn wel enkele archeologische vindplaatsen gekend (cfr. infra).

1.3 Werkwijze en strategie

1.3.1 Methode

In de praktijk resulteert het bureauonderzoek in een inschatting van het archeologisch potentieel van een onderzoeksgebied. Het archeologisch potentieel drukt een verwachting uit ten aanzien van voorkomen, aard, gaafheid en conservering van de archeologische resten in de ondergrond van de planlocatie. Het archeologisch potentieel is gebaseerd op vier variabelen: fysisch-geografische situatie, bekende archeologische vindplaatsen, archeologische indicatoren en verstoringshistoriek.

Pas na de vaststelling van het archeologisch potentieel kunnen onderbouwde inschattingen worden gemaakt over de planeffecten op eventueel archeologisch erfgoed.

1.3.2 Fysisch geografische situatie

Geologische, geomorfologische en bodemkundige data informeren over de genese van het landschap in het plangebied, de bodemopbouw en de ligging en de stratigrafische positie van sedimenten waarin archeologische fenomenen kunnen voorkomen. Een aantal (prehistorische) vindplaatstypen kunnen bovendien uitgesproken gekoppeld worden aan specifiek aanwijsbare landschapsvormen.

De aardkundige data laten ook toe om een verwachting te formuleren ten aanzien van de verschijningsvorm, d.i. de conserveringsgraad en gaafheid van het archeologische erfgoed.

Volgende informatiebronnen werden geconsulteerd t.b.v. een eerste aardkundige analyse:

- Tertiair en Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Toelichting bij de Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Bodemkaart van Vlaanderen
- Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen
- Hydrografische kaart van Vlaanderen
- Bodemerosie kaart

1.3.3 Historische context en bekende archeologie

Beschikbare historische en toponymische kennis over woonplaatsen (buurtschap, gehucht, dorp, stad) in en nabij het onderzoeksgebied kan een zinvol kader bieden om de betekenis van bekende archeologische vindplaatsen te evalueren.

Om een overzicht te krijgen van de bekende archeologische vindplaatsen binnen het onderzoeksgebied werd de Centrale Archeologische Inventaris van Agentschap Onroerend Erfgoed[1] geraadpleegd en is lokaal geïnformeerd naar recent onderzoek.

1.3.4 Archeologische indicatoren

Archeologische indicatoren omvatten diverse datacategorieën zoals resultaten van non-intrusieve archeologische prospectietechnieken (bijvoorbeeld vondstmeldingen van metaaldetectie), toevallige vondsten bij niet-archeologische graafwerken, maar vooral ook historisch-cartografische, iconografische data en fotocollecties. Ze vormen fysiek aanwijsbare

[1] https://cai.onroerenderfgoed.be/

fenomenen die een aanwijzing kunnen zijn voor de aanwezigheid, ter plaatse of in de nabijheid, van archeologische sites.

Archeologische indicatoren zijn gezocht in de Centrale Archeologische Inventaris van het Agentschap Onroerend Erfgoed en in ontsloten cartografische bronnen.

1.3.5 Verstoringshistoriek

De verstoringsgraad van het onderzoeksgebied bepaalt in belangrijke mate de te verwachten gaafheid en bewaringsgraad van eventueel aanwezig archeologische bodemarchief. Om een correcte inschatting van de verstoring van de bodem te kunnen maken kunnen allerhande bronnen van pas komen. Zo kan mondelinge informatie van vroegere gebruikers of bewoners, beschikbare plannen van (verdwenen) constructies, verslagen van bodemonderzoeken en saneringen of informatie over delfstoffenwinning relevante informatie bieden.

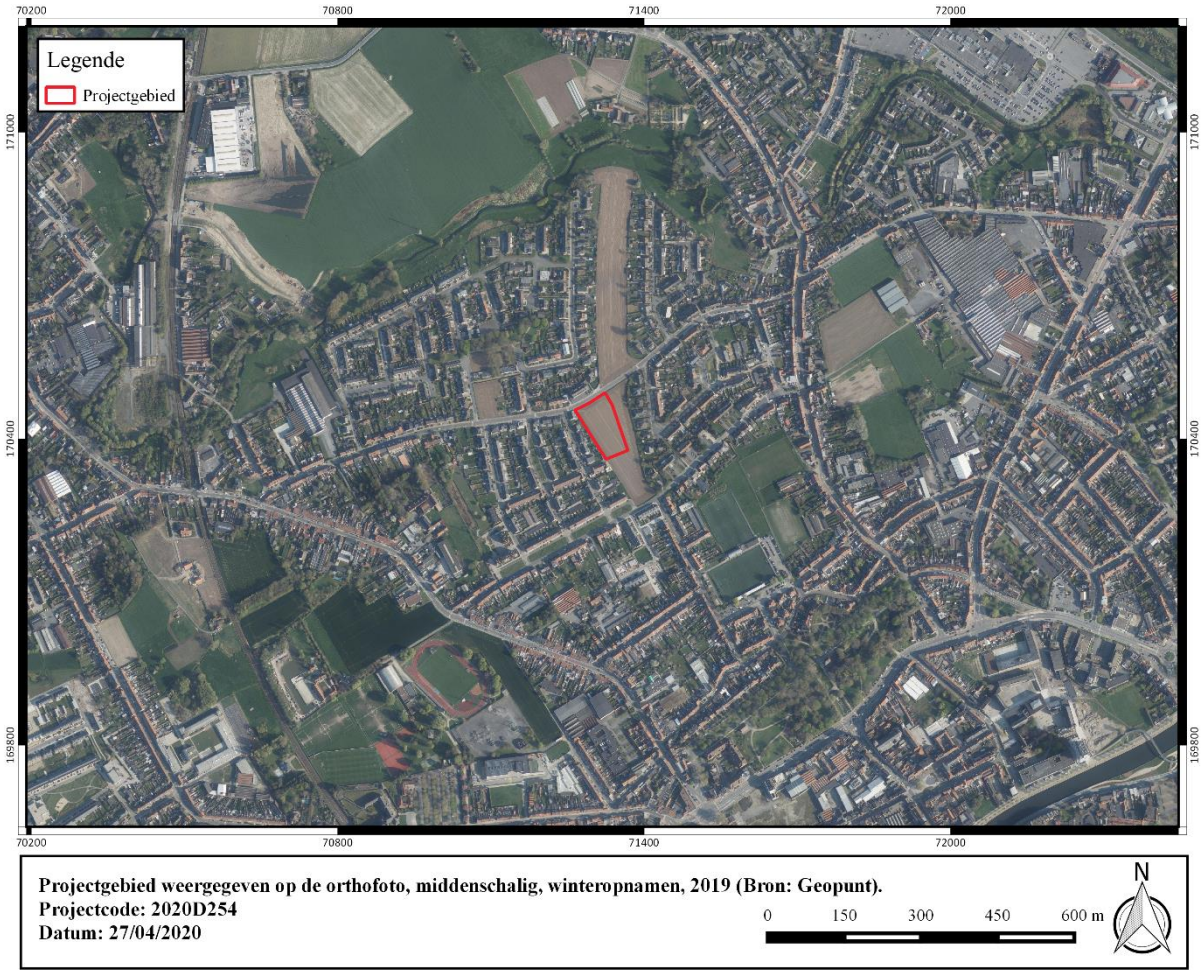
Aanvullende informatie over recent historisch landgebruik is afkomstig van geraadpleegde luchtopnames vanaf 1971.[2]

[2] http://www.geopunt.be/

1.3.6 Introductie tot het projectgebied

1.3.6.1 Ruimtelijke situering

Het plangebied is gelegen in Heule, deelgemeente van Kortrijk, in de provincie West-Vlaanderen. De gemeente wordt omringd door Lendelede in het noorden, Kuurne in het oosten, Kortrijk en Bissegem in het zuiden en Gullegem en Sint-Eloois-Winkel in het westen. De dorpskern van Heule situeert zich ca. 1,3 km ten noordwesten, de stadskern van Kortrijk (Grote Markt) situeert zich ca. 1,7 km ten zuidoosten. Het terrein grenst ten noorden aan de Bozestraat en ten westen aan bebouwde percelen langsheen de Hospitaalkouter. Ten oosten situeert zich de verkaveling Blauwpoort.

Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthfoto, middenschalig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).

1.3.6.2 Geplande werken

1.3.6.2.1 Bestaande toestand

De totale oppervlakte van het plangebied bedraagt 6836 m². Het plangebied is op heden integraal in gebruik als akker.

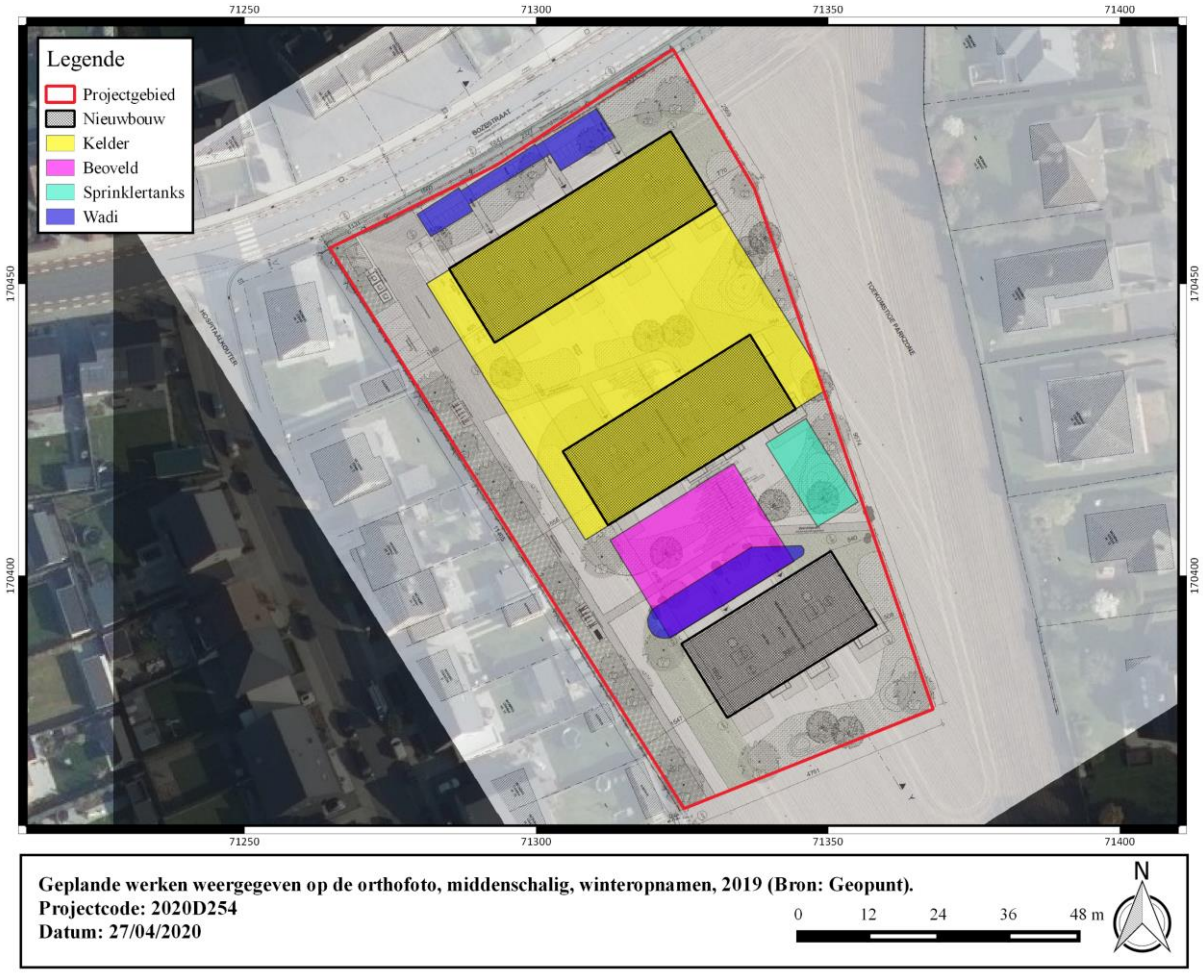
Figuur 4: Projectgebied weergegeven op de orthfoto, middenschalig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).

1.3.6.2.2 Ontworpen toestand

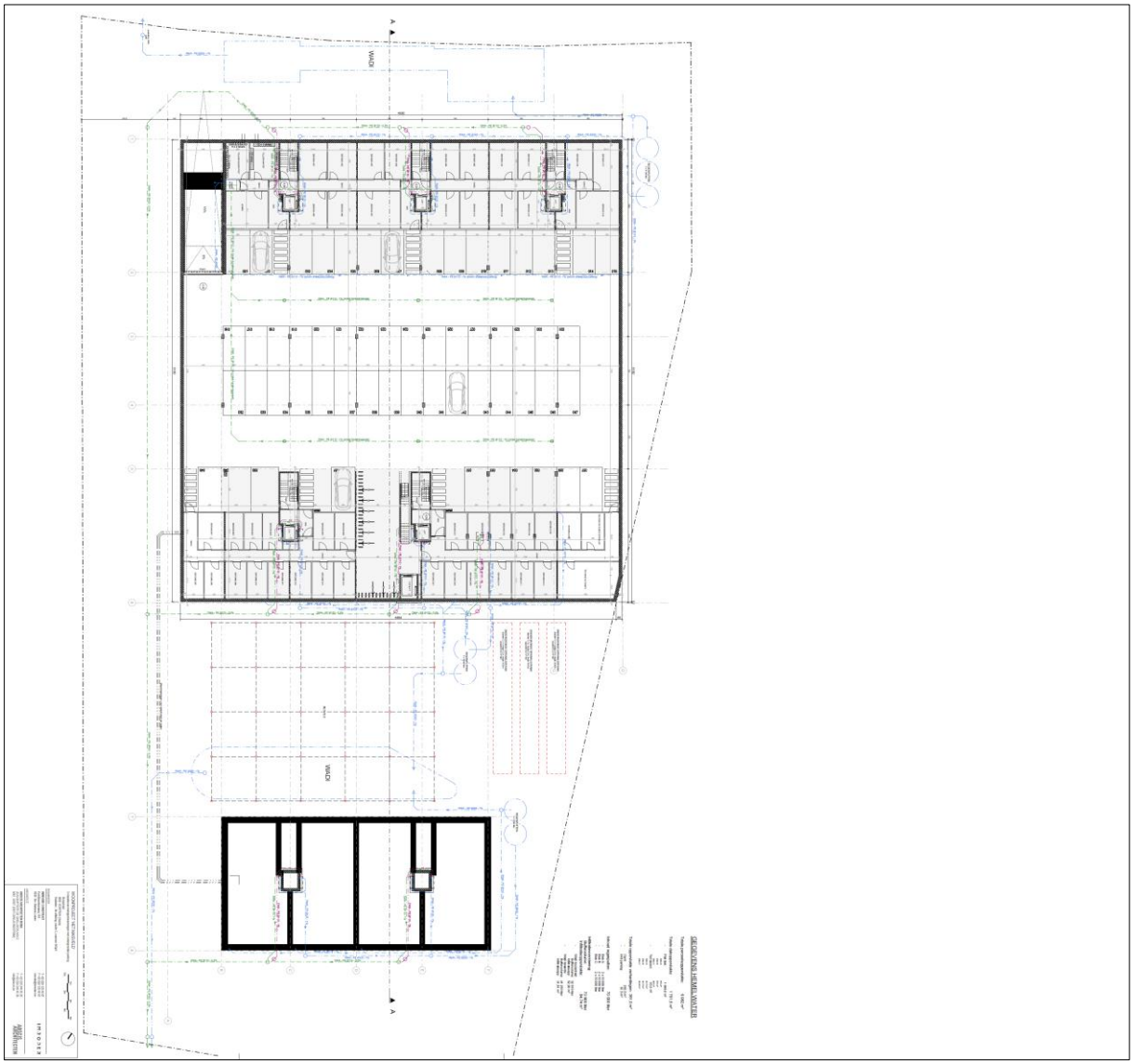
De opdrachtgever plant de realisatie van een residentieel project aan de Bozestraat in Kortrijk. Het woonproject omvat 3 nieuwbouwvolumes, 3 bouwlagen hoog, met in totaal 44 appartementen, gelegen in een collectieve parktuin en voorzien van gemeenschappelijke fietsenstalling en ondergrondse parking.

Het nieuwe stadspark met slingerende wandel- en fietspaden geeft aanleiding om de gemeenschappelijke buitenruimte op het terrein te gaan vormgeven en in te spelen op de mogelijke landschappelijke inrichting van het park. Langsheen het park worden op verschillende tussenafstanden en variërend in hoogte groene heuvels voorzien. De landschappelijke groenstructuur bestaat in hoofdzaak uit extensief beheerde graslanden, op- en rond de heuvels, aangevuld met een kruiden- en bloemenmengsels.

De nieuwe gebouwen zullen een gecombineerde footprint hebben van ca. 1678 m² en worden gefundeerd door middel van sleuffunderingen tot vorstvrije diepte en een betonplaat. Onder de gebouwen wordt een ondergronds niveau voorzien over een oppervlakte van ca. 2540 m². Deze kelder wordt aangelegd tot een diepte van ca. 3,80 m-mv. In het noordelijk en centraal terreindeel wordt een wadi gerealiseerd tot een diepte van ca. 1 m-mv. De noordelijke en zuidelijke wadi hebben een respectievelijke oppervlakte van ca. 144 m² en 152 m². Ten zuiden van de kelder wordt een beoveld aangelegd over een oppervlakte van ca. 490 m². Voor de aanleg van dit beoveld worden de buizen verticaal ingebracht tot een diepte van ca. 70 m-mv. Ten oosten van het beoveld worden over een oppervlakte van ca. 135 m² sprinklertanks voorzien. Hiertoe wordt een uitgraving voorzien van ca. 3,20 m-mv. De rest van het terrein wordt deels verhard, deels ingericht als groenzone. Voor deze omgevingswerken wordt een bodemingreep voorzien van ca. 50 cm-mv. In functie van de geplande werken dient tevens nieuwe riolering aangelegd te worden die zal aansluiten op een aantal nieuw te realiseren putten.

Figuur 5: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).

Figuur 6: kelder- en rioleringsplan (bron: opdrachtgever).

1.4 Assessmentrapport

Het assessmentrapport omvat alle relevante gegevens die over het projectgebied verzameld kunnen worden uit toegankelijke literatuur en kaartmateriaal, die bijdragen tot het gefundeerd inschatten van het archeologisch potentieel van het plangebied. Om dit laatste te bereiken worden de verzamelde gegevens met elkaar vergeleken, geconfronteerd en samengelegd. Dit rapport heeft als doel het plangebied binnen zijn archeologisch en landschappelijk kader te plaatsen, rekening houdend met de geplande bodemingrepen. De studie maakt gebruik van verschillende datasets, waarbij het uitgangspunt steeds het ontwerpplan van de toekomstige bodemingrepen is. Dit ontwerpplan wordt telkens geprojecteerd op de geologische, bodemkundige en historische kaarten. Alle kaartmateriaal werd vervaardigd met behulp van QGIS, een geografisch informatiesysteem.

Op basis van deze assessment van het projectgebied kan een gegronde argumentatie opgesteld worden over de noodzaak en het nut van al dan niet verder te nemen archeologische maatregelen, die uiteengezet worden in deel 2: het programma van maatregelen.

1.4.1 Fysisch geografische en geologische situatie

Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.

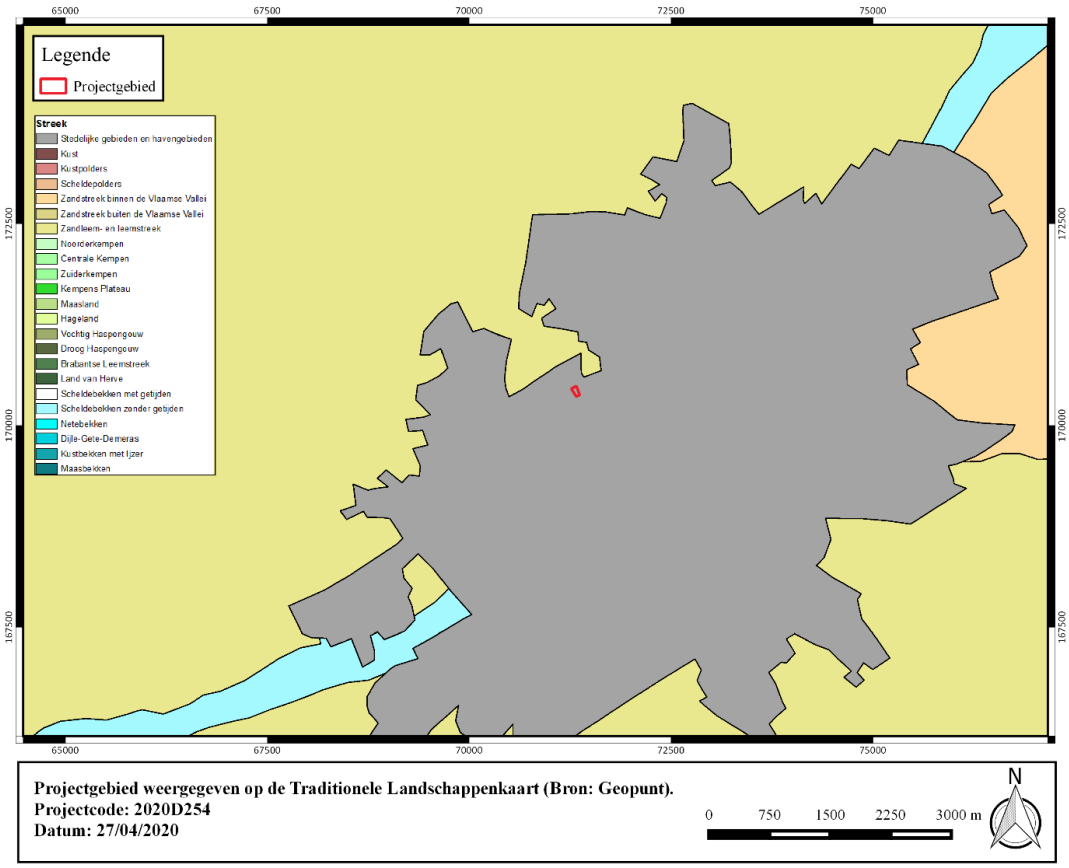
Bron	***Informatie***
Landschappelijke situering	Zandlemig Vlaanderen
Tertiair	Lid van Moen (Formatie van Kortrijk).
Quartair	Type 6
Bodemtypes	Pcc, Pba
Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen	16.7 – 17.6 m TAW
Hydrografie	Leiebekken (deelbekken: Grensleie)

1.4.1.1 Landschappelijke situering

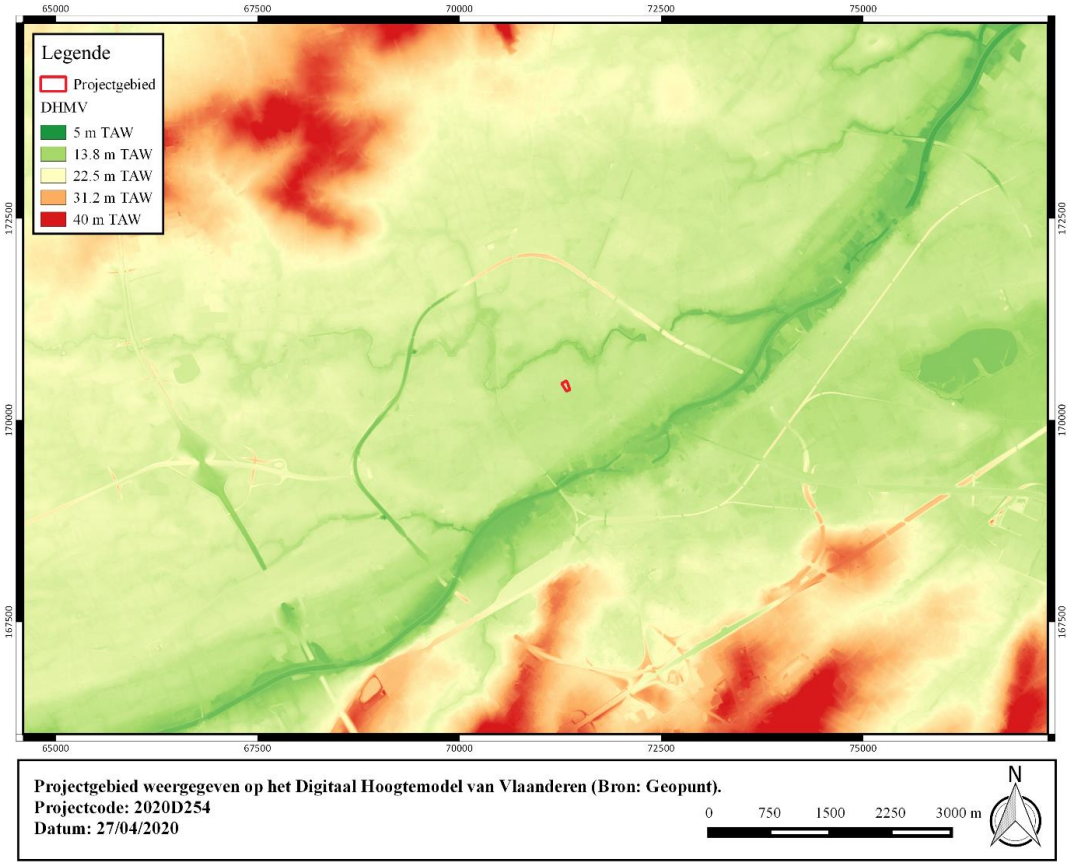
Landschappelijk gezien is het plangebied gelegen in zandlemig Vlaanderen. Het plangebied is gelegen op de overgang van de Rug van Lendelede richting het alluvium van de Leie. De vlakte van de Leie maakt deel uit van de Vlaamse Vallei die morfologisch gekenmerkt wordt door een relatief vlak reliëf. Tijdens de beginfase van het Peniglaciaal heeft de Leie een grote laterale uitbreiding gekend waardoor de volledige breedte van de vallei werd ingenomen. Aan dit sedimentatiepatroon komt een eind in het Tardiglaciaal dat wordt gekenmerkt door een beduidende klimaatsverbetering, op enkele koude fases na. Belangrijk is een hervatting van fluviatiele activiteit met in een eerste fase een uitschuring van de huidige valleien.

De rivieren nemen een meanderend patroon aan waarbij zowel Leie als de Mandel een *underfit river* worden die in een bovenmaatse vallei vloeit. Binnen de brede Leievallei zijn op het microreliëf wel lichte hoogteverschillen waar te nemen. De Rug van Lendelede heeft oostelijke uitlopers naar het Hoogland van Hulste. Deze centrale heuvelrug vormt de waterscheidingslijn tussen het Leie- en Mandelbekken. De afwatering in de omgeving van het plangebied gebeurt in essentie vanaf voornoemde heuvelrug richting de Leievallei. Het plangebied is gelegen op de rand van de paleovallei van de Leie op een laat-Weichseliaan rivierterras. Precies ten noorden van het plangebied loopt de beekvallei van de Heulebeek. Het plangebied is gelegen op een hoogte van ca. 16.7 – 17.6 m TAW en helt af in zuidelijke richting. Hydrografisch is het plangebied gelegen in het Leiebekken (deelbekken: Grensleie).

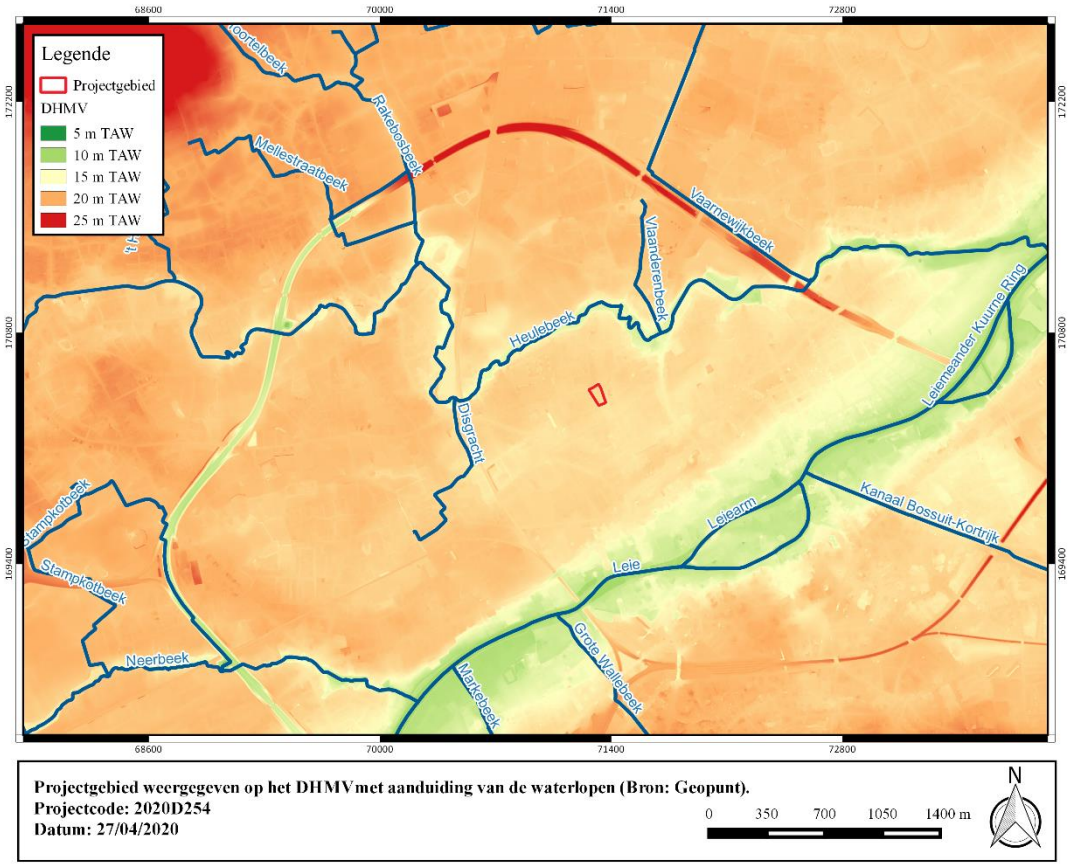
De ligging van het plangebied, op een laat-Weichseliaan terras op de rand van de brede Leivallei en in de directe omgeving van de beekvallei van de Heulebeek, moet een grote aantrekkingskracht uitgeoefend hebben op jager-verzamelaars.

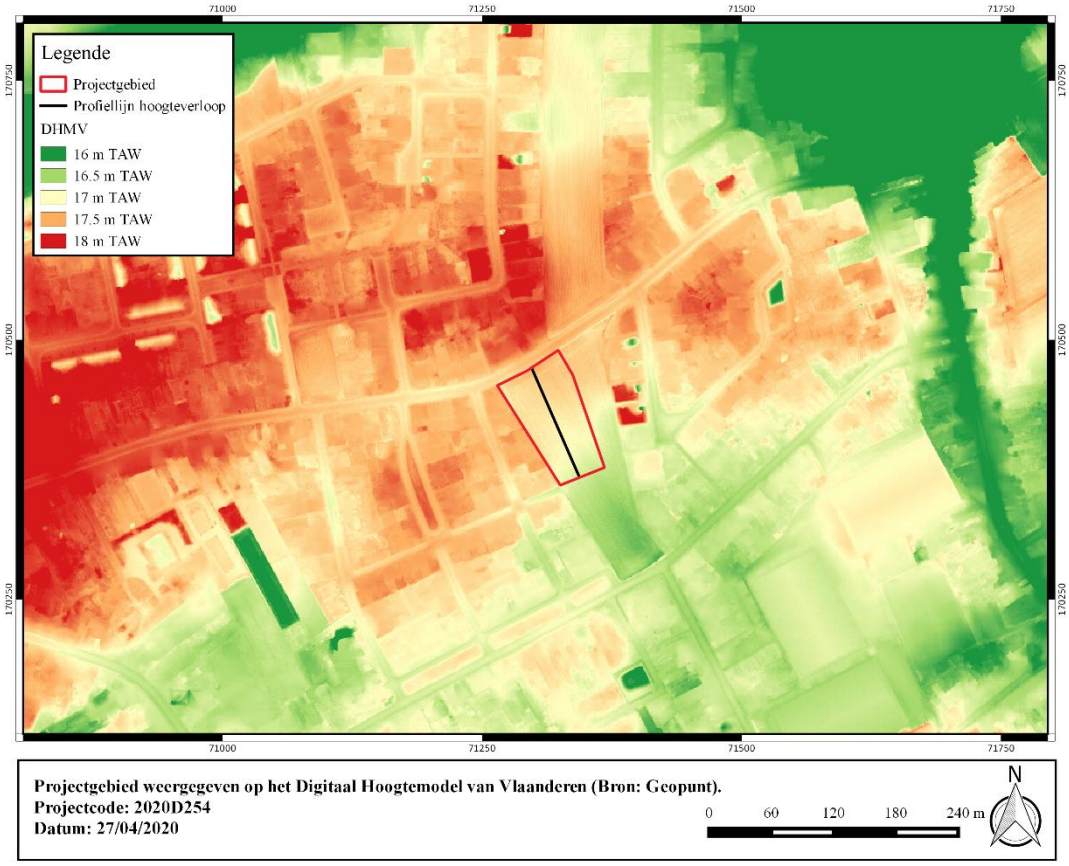
Figuur 7: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).

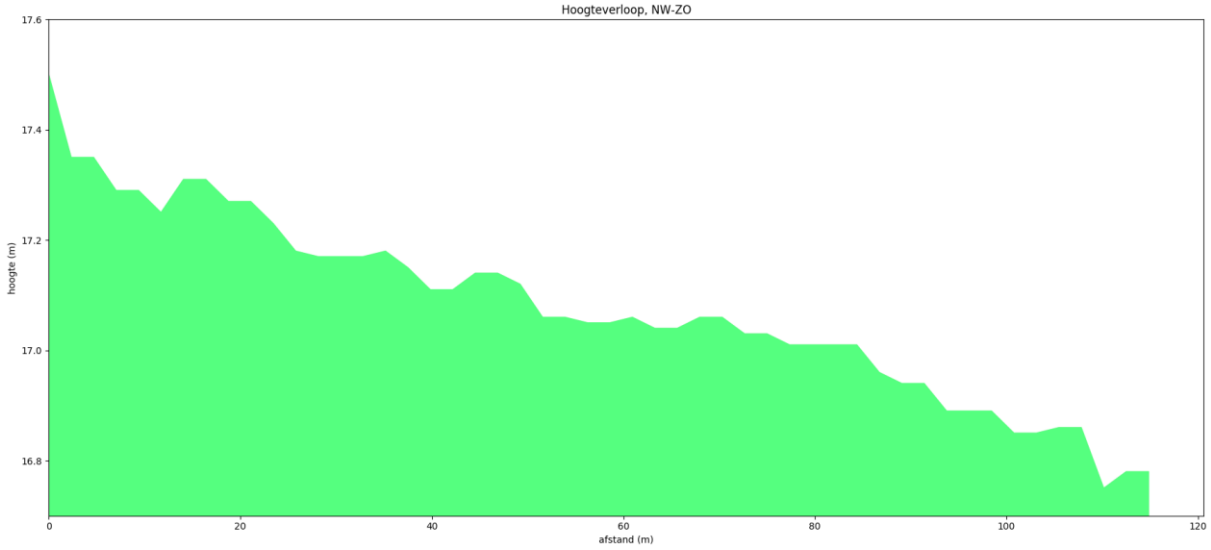
Figuur 8: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

Figuur 9: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de waterlopen (Bron: Geopunt).

Figuur 10: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

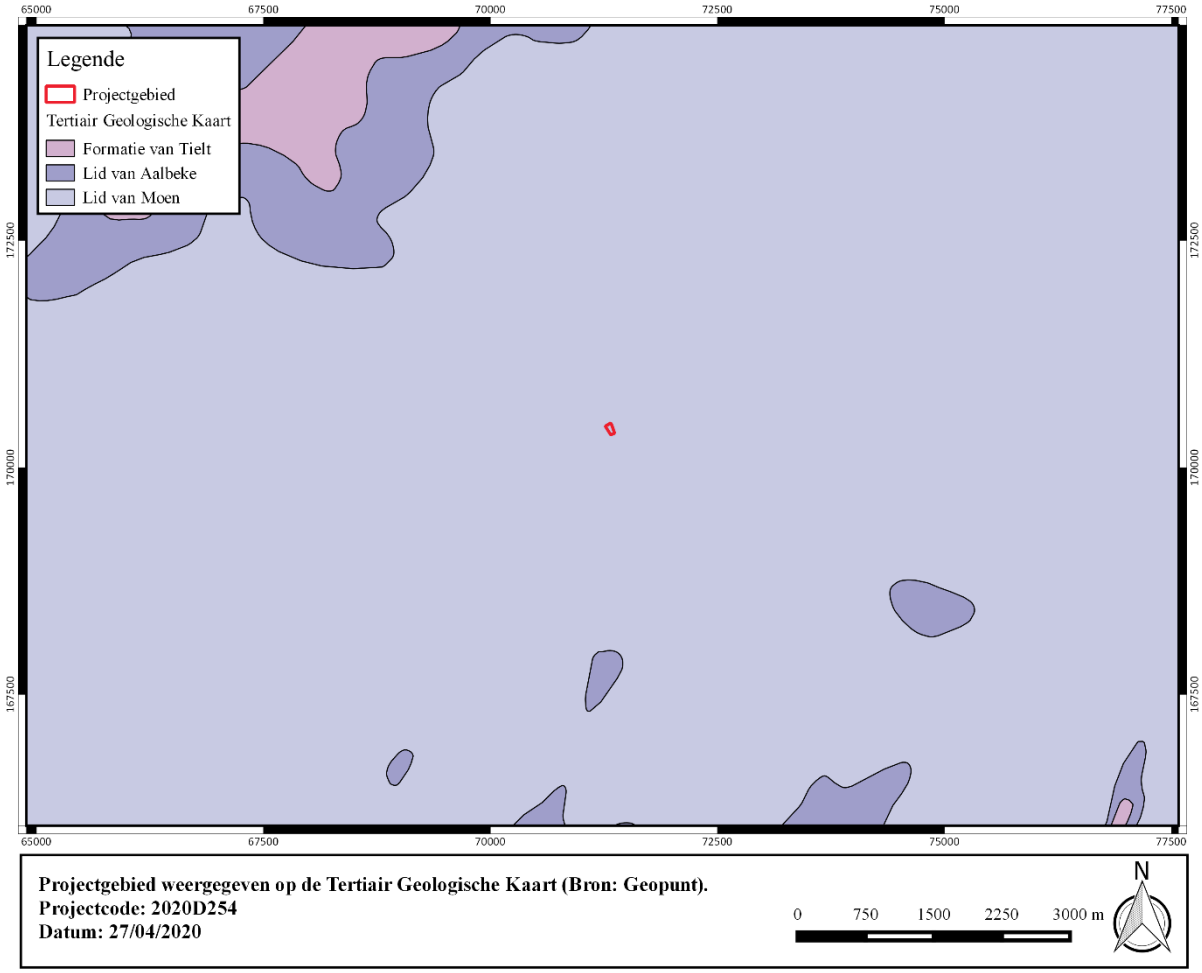

Figuur 11: Hoogteverloop, NW-ZO (Bron: Geopunt).

1.4.1.2 Tertiaire lithostratigrafie

Het projectgebied is gelegen in het **Lid van Moen (Formatie van Kortrijk).** Deze formatie bestaat hoofdzakelijk uit mariene kleiige sedimenten, die weinig macrofossielen bevatten en is de eerste afgezette formatie van het Vroeg-Eoceen (54,8 Ma – 49,0 Ma). Over het algemeen worden de afzettingen siltiger of zandiger (ondieper afzettingsmilieu) naar het zuidoosten toe en homogeen kleiiger naar het noorden en noordoosten toe (dieper afzettingsmilieu). De Formatie van Kortrijk wordt ingedeeld in vier leden; van onder naar boven: het Lid van Mont-Héribu, het Lid van Saint-Maur, het Lid van Moen en het Lid van Aalbeke. Het Lid van Mont-Héribu rust op de Groep van Landen.

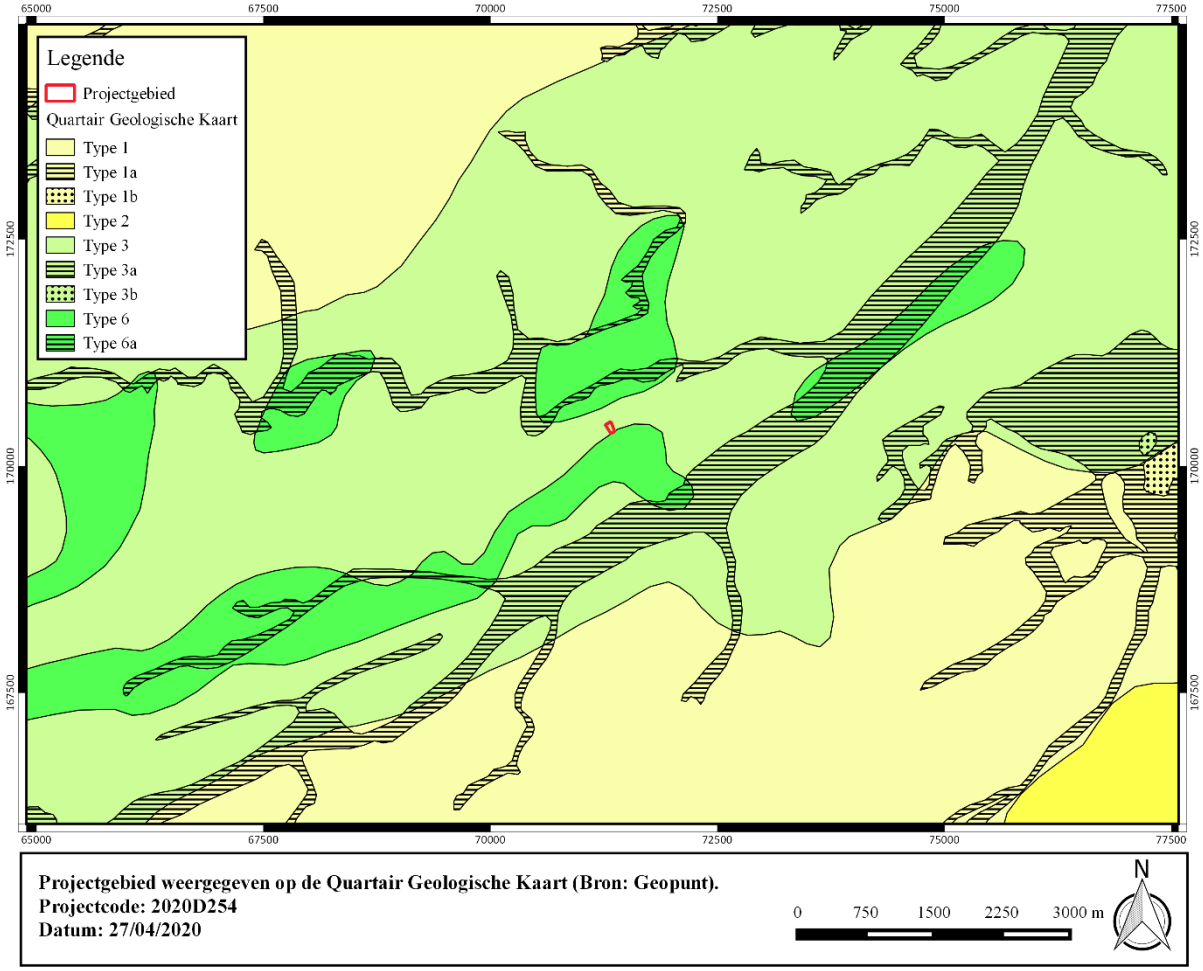
Het Lid van Moen is afgezet tijdens een periode van zeespiegelschommelingen, wat resulteerde in een heterogeen sedimentpakket. Het is een grijze kleiige silt, waartussen intercalaties voorkomen van zand met grof glauconiet of gebroken schelpresten. Deze grove lagen zijn vermoedelijk afgezet tijdens stormperiodes (tempestieten). Naar het noorden en noordoosten toe gaat deze eenheid over naar een meer homogene kleiigere afzetting."

Figuur 12: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.4.1.3 Quartaire lithostratigrafie

Het projectgebied is gelegen in het **Quartair Type 6**. Dit type bestaat uit een basis van fluviatiele afzettingen van het Eemiaan gevolgd door fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan. De top bestaat uit een eolische afzetting van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holoceen (zand tot zandleem). Binnen deze afzetting kunnen hellingsafzettingen voorkomen en deze afzetting kan lokaal afwezig zijn.

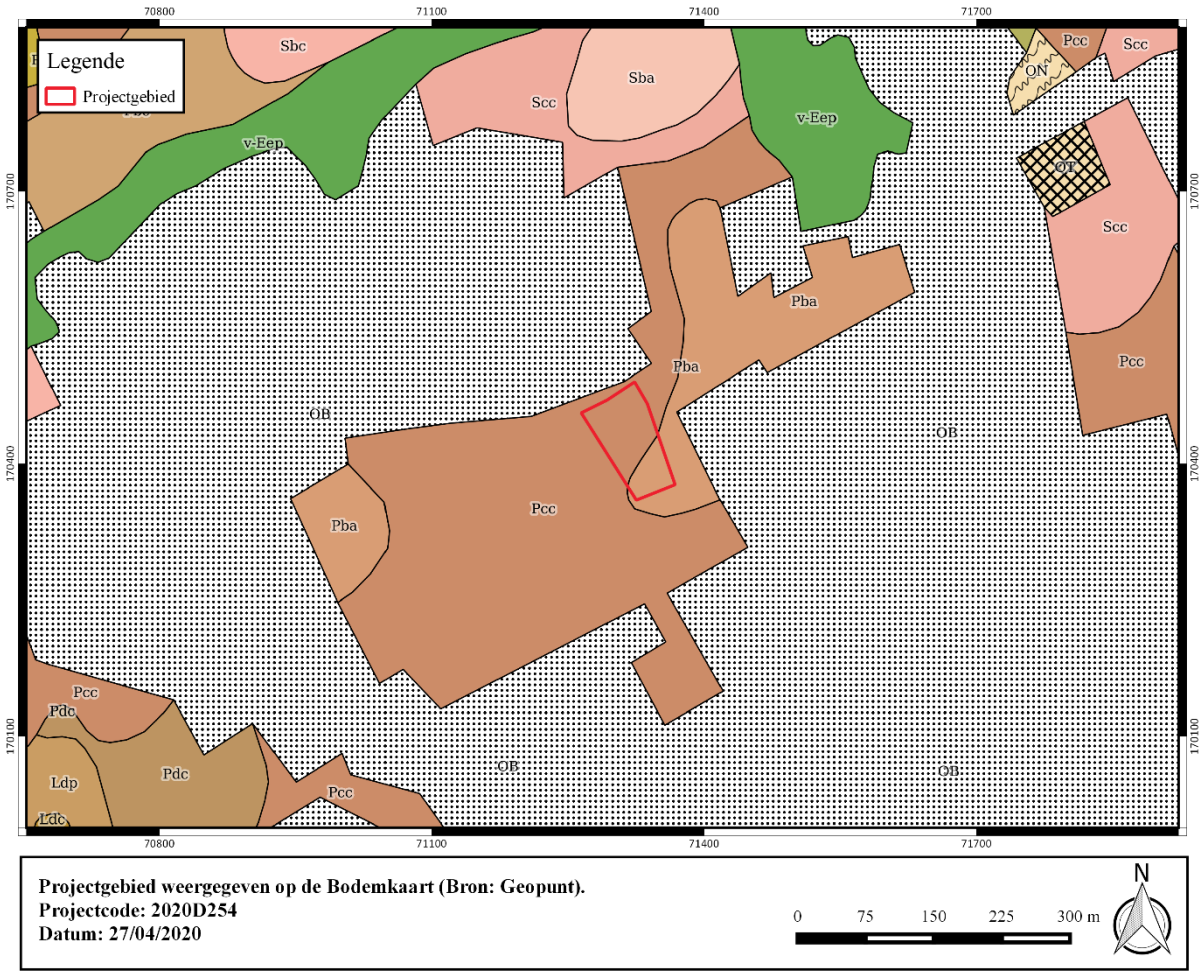

Figuur 13: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.4.1.4 Bodemvormingsprocessen

Het bodemtype **Pcc** is een matig droge licht zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont. Deze bodem heeft een 25-30 cm dikke grijsbruine bouwvoor en is goed humeus. Door in cultuurname is een deel van de uitlogingshorizont met de bouwvoor vermengd tot een homogeen goed humeuze Ap waaronder een bruingele overgangshorizont voorkomt van 20-30 cm dik. De verbrokkelde textuur B situeert zich tussen 50 en 80 cm. Veel Pcc gronden zijn beïnvloed door de Tertiair onderliggende formaties welke op wisselende diepte een gevarieerd substraat vormen.

Het bodemtype **Pba** is een droge licht zandleembodem met textuur B horizont of weinig duidelijke kleur B horizont. De bouwvoor is 20-30 cm dik, (donker)grijsbruin, matig humeus en rust op een bruinachtige zwake humeuze overgangshorizont van 20-30 cm dikte. Soms komt een uitgeloogde horizont voor onder deze overgangshorizont. De textuur B begint op 70-90 cm met roestverschijnselen beginnende tussen 90 en 120 cm.

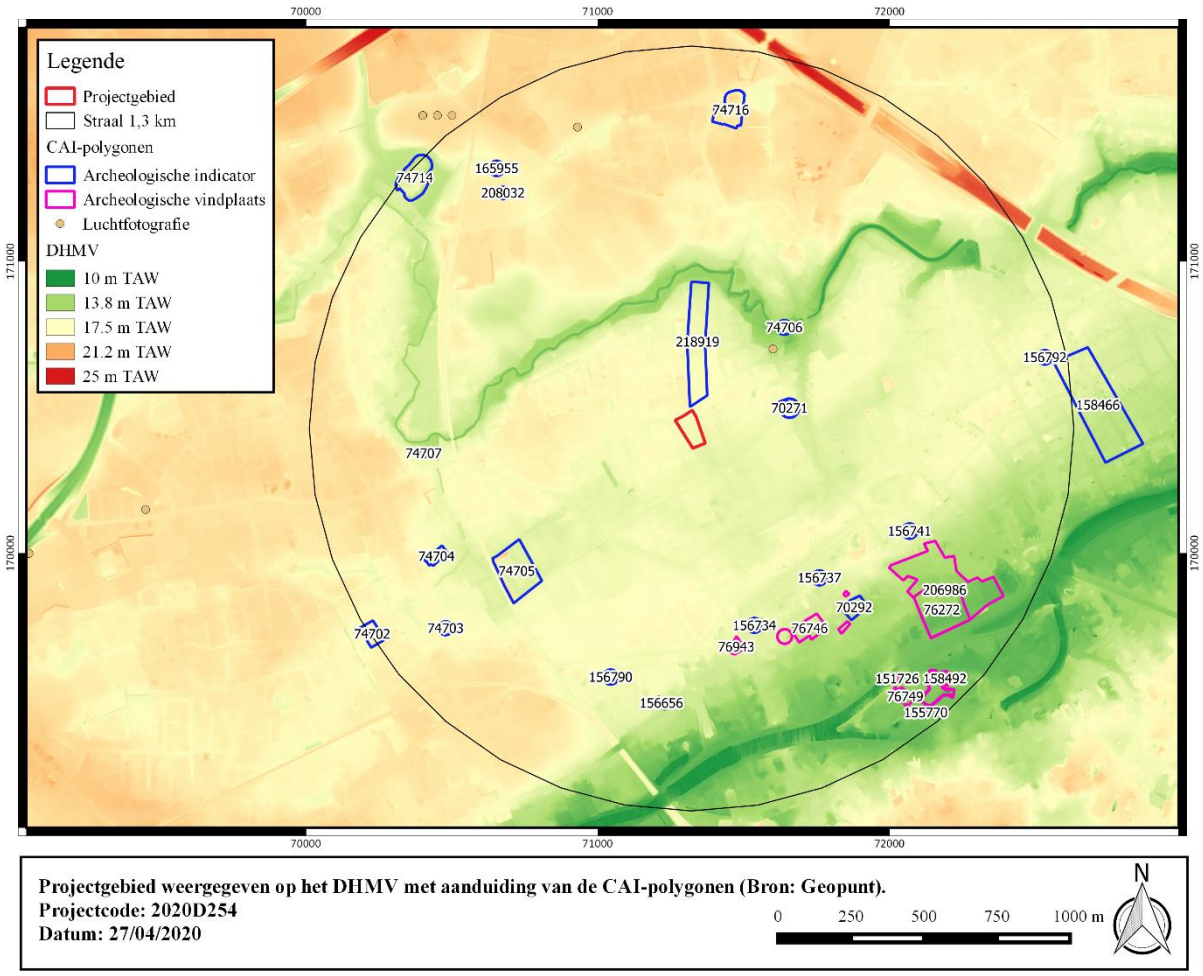

Figuur 14: Projectgebied weergegeven op de Bodemkaart (Bron: Geopunt).

1.4.2 Historische en archeologische voorkennis

1.4.2.1 Overzicht van de gekende archeologische waarden

Binnen de grenzen van het onderzoeksgebied zijn geen archeologische vindplaatsen of indicatoren gekend. Op een terrein aan de overzijde van de Bozestraat werd bij een veldprospectie in 2016 lithisch materiaal ingezameld. Het merendeel van de gekende archeologische vindplaatsen in de ruime omgeving situeert zich binnen de historische kern van Kortrijk. Veel van deze gekende waarden betreffen de waarnemingen bij werfcontroles en betreffen restanten van wonen en werken in de (laat)middeleeuwse stad. Verder richting het westen, langs de Leie, aan de Moorseelsestraat werden bij een proefsleuvenonderzoek ook bewoningssporen uit de Romeinse periode in kaart gebracht binnen een omgracht erf. Hoewel de gekende waarden zich hoofdzakelijk binnen het stedelijk weefsel van Kortrijk bevinden, dient ter hoogte van het onderzoeksgebied eveneens uitgegaan te worden van een trefkans inzake archeologisch erfgoed.

Figuur 15: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de CAI-polygonen (Bron: Geopunt).

I. Archeologische vindplaatsen

76272	Opgraving; NK: 15 meter Volle middeleeuwen: Sint-Amandsproosdij Bron: De Cock, S., Goderis, J. & Poblome, J. 1996: Veldactiviteiten van VOBOW over het werkjaar 1996, in Westvlaamse Archaeologica, 12, p. 100-101.
76746	Opgraving (2001); NK: 15 meter Late middeleeuwen: aardewerk 16e eeuw: aardewerk Bron: DESPRIET PH. 2002: Meensestraat 43-57: Laat-middeleeuwse en jongere resten, in Zuid-westvlaamse opgravingen 2001, vol. 22, jg. 2002, afl. 1, nr. 48, p. 13-14.
76749	Opgraving (2004); NK: 15 meter Late middeleeuwen: stadsmuur - aardewerk 16e eeuw: hospitaalgebouw Bron: Despriet, Ph., 2004: Kortrijk: Hospitaal van O.-L.-Vrouw:noodopgraving, in Zuid-Westvlaamse Opgravingen, nr. 54, p. 14-15.
76943	Opgraving; NK: 150 meter 16e eeuw: bastion – aardewerk – metaal – munten Bron: : DESPRIET Ph. 2006: De moderne vesting Kortrijk ter hoogte van de Meensesteenweg, in: Zuid-westvlaamse opgravingen 2005, 62, 19-20.
151726	Controle van werken (2011); NK: 15 meter Late middeleeuwen: stadspoort Bron: Dewilde M., Despriet Ph., Wyffels F. 2014: Vondstmelding aan de Budabrug in Kortrijk (West-Vlaanderen), rapporten agentschap Onroerend Erfgoed 10, Brussel.
155426	Opgraving (1998); NK: 150 meter Middeleeuwen: kanaal/vaarweg
155770	Opgraving (2009); NK: 15 meter Late middeleeuwen: aardewerk Nieuwste tijd: aardewerk

155771	Controle van werken (2009); NK: 15 meter Late middeleeuwen: bakstenen resten van 2 huizen: 3 kelders met tongewelf, 3 bakstenen waterputten, 1 rechthoekige beerput onder tongewelf – kleine ambachtelijke werkplaats Bron: Despriet P. 2010, Kortrijk: Bruggestraat 8-10, in: Zuid-Westvlaamse opgravingen 2009. Archeologische en historische monografieën Zuid-West-Vlaanderen 73, pp. 10-15
158492	Controle van werken (2009); NK: 15 meter Late middeleeuwen: deel van de aarden wal en daarop staande stadsmuur van de Bourgondische stadsomwalling. Een zwaar metselwerk in baksteen kon niet verder onderzocht worden. Bron: Despriet P. 2010, Kortrijk: Hoek Dam en Korte Kapucijnenstraat, in: Zuid-Westvlaamse opgravingen 2009. Archeologische en historische monografieën Zuid-West-Vlaanderen 73, pp. 15-16
158493	Controle van werken (2009); NK: 15 meter Late middeleeuwen: aardewerk Nieuwe tijd: aardewerk Bron: Despriet P. 2010, Kortrijk: Overleiestraat 53, in: Zuid-Westvlaamse opgravingen 2009. Archeologische en historische monografieën Zuid-West-Vlaanderen 73, pp. 24-26
160669	Controle van werken (2011); NK: 150 meter 17e eeuw: werkplaats van een pottenbakker Bron: Despriet P. 2012, Kortrijk: pijpen- en pottenbakkerij, in: Archaeologia Mediaevalis 35, 133
206986	Mechanische prospectie (2013); NK: 15 meter Nieuwe tijd: fundering van de proosdijkapel, muurresten, verstoringen, ophogingslagen, waterputten. Bron: Reyns N., Bruggeman J. 2014: Archeologisch vooronderzoek Kortrijk-Diksmuidekaai, Rapporten All-Archeo bvba 204, Bornem.
218179	Opgraving (2017); NK: 15 meter 17e eeuw: resten Kapucijnenklooster Nieuwe tijd: hier kon een gedeelte van de in de 18de of vroege 19de eeuw gedempte stadsgracht onderzocht worden. Op basis van de historische gegevens wordt hier een gedeelte van de stadsomwalling gesitueerd, aangelegd tussen 1353 en 1454. Deze werd finaal in 1684 door het Franse leger vernietigd. De stadsomwalling kenmerkte

	zich door de aanwezigheid van een brede gracht, een stenen stadsmuur aan de binnenzijde met op geregelde afstand een halfronde toren en een opgeworpen binnenwal. Bron: Praet M. en Pype P. 2017: Archeologische evaluatie van het bodemarchief tussen de Budastraat, Dam en Korte Kapucijnenstraat te Kortrijk. Archeologienota. ABO Archeologische Rapporten 556 (ongepubliceerde archeologienota), Gent.
219350	Mechanische prospectie; NK: 15 m Vroeg-Romeinse tijd: bewoning binnen een erfafbakening of enclosure en paalkuilen verspreid over het terrein, aardewerk. Volle middeleeuwen: paalkuilen in verband te brengen met bewoning, aardewerk. Late middeleeuwen: perifere bewoning mogelijk in verband te brengen met de afgebroken historische hoeve de Cransvijver, aardewerk. Bron: Vanhoutte, C., 2017. Archeologische prospectie Heule Moorseelsestraat (prov. West-Vlaanderen). Basisrapport, Ingelmunster: Monument Vandekerckhove nv. Nummer 2017/25

II. Archeologische indicatoren

Historisch-cartografische en iconografische data

70270	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: molen
70271	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: molen
70292	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: kapel
74702	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: molen
74703	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74704	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74705	Indicator cartografie; NK: 150 meter

	Late middeleeuwen: site met walgracht
74706	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: molen
74707	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74714	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: Site met walgracht – Op de heerlijkheid stonden een water- en windmolen; De eerste molen wordt reeds vermeld in 1360. De hoeve had een duiventoren, hoge ingangspoort, boerenhuis en een reeks van gebouwen in vakwerk.
74716	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
156656	Indicator cartografie; NK: 150 meter 16e eeuw: molen
156734	Indicator cartografie; NK: 150 meter 16e eeuw: molen
156737	Indicator cartografie; NK: 150 meter 16e eeuw: molen
156741	Indicator cartografie; NK: 150 meter 17e eeuw: molen
156790	Indicator cartografie; NK: 150 meter 17e eeuw: molen
156792	Indicator cartografie; NK: 150 meter Nieuwe tijd: molen

Veldprospecties

218919	Velprospectie (2016); NK: 15 m Steentijd: lithisch materiaal.

Metaaldetectie

165955	Metaaldetectie (2013); NK: 15 meter WO I: Veel WOI 'brokstukken'. O.a. ok een WOI Rode Kruis insigne, 'dogtags', kogelhulzen. Voornamelijk brokstukken van Engelse ontstekers, shrapnelbolletjes en kogeltoppen/hulzen.
208032	Metaaldetectie (2015); NK: 15 meter Laat-Romeinse tijd: incuse (1 helft ontbreekt) munt. Philip I AE Sestertius. IMP M IVL PHILIPPVS AVG, laureaat

Toevalsvondst

158466	Toevalsvondst; NK: 15 meter Romeinse tijd: waterput - vlakgraf – aardewerk - munten

1.4.2.2 Historische context en bekende archeologische vindplaatsen

De oudste vermelding van Heule dateert uit 1111. De dorpsheerlijkheid Heule werd gehouden onder het kasteel van Kortrijk, één van de 14 leenhoven van de Graaf van Vlaanderen. Vanaf de 14de eeuw maakt Heule deel uit van de Roede van Menen, die ressorteerde onder de Kasselrij Kortrijk. De bewoning concentreert zich rondom de dorpskern. Cartografische indicatoren wijzen op verspreide laat -middeleeuwse hoevebouw in de omgeving van het plangebied. Deze hoeves hebben thans een overwegend 19de - en 20ste- eeuws uitzicht.

Het dorp en de kerk werden zwaar beschadigd tijdens de Beeldenstorm. Het Kasteel van Heule, gelegen ten noordoosten van het huidige 'Hof van Heule', werd vermoedelijk verwoest in 1578. Het dorp kent een relatief herstel in de eerste helft van de 17de eeuw, waarna het oorlogsgeweld vanaf de tweede helft van de 17de eeuw weer sterk toeneemt. In 1695 breekt tevens een pestepidemie uit. Als gevolg wordt het dorp in een economische crisis gedompeld die aansleept tot diep in de 18de eeuw en die de landbouwproductie en de werkgelegenheid volkomen ontreddert. Na de Vrede van Aken (1748) komen de Zuidelijke Nederlanden onder Oostenrijks bewind, wat een periode van relatieve welvaart inleidt.

In de 18de eeuw wordt in bijna elk gezin van Heule aan huisnijverheid gedaan. In de periode 1815-1830 kampt Heule echter met een sterke textielcrisis door het verlies van de Franse markt en de stijgende Engelse en Duitse concurrentie. Vanaf 1850 slaagt de Leiestreek erin zich te ontwikkelen tot een internationaal centrum voor de productie van vlas. Tussen 1835 en 1934 werden op het grondgebied van Heule 17 gemechaniseerde vlaszwingelarijen opgericht. De industrialisatie van Heule zet zich voort in de 20ste eeuw. Tot omstreeks 1930-1940 is de vlasnijverheid toonaangevend. Rond 1950 raakt deze industrietak in moeilijkheden door de toenemende concurrentie, waarna vele vlasfabrieken worden omgeschakeld tot weverijen. Naast de textielnijverheid nemen meubel- en houtbedrijven, scheikundige fabrieken en metaalbedrijven een steeds belangrijkere plaats in.

Vanaf eind juni 1917 leidt Manfred von Richthofen het beruchte Flying Circus op, het Jachtgeschwader I, dat verspreid lag over de vliegvelden Marke, Bissegem en Heule-Watermolen. Het dorp wordt bij de bevrijding langdurig onder vuur genomen, waardoor veel woningen verwoest worden. Heule is tevens betrokken in de Tweede Wereldoorlog. Bij de doorbraak in mei 1940 wordt het dorp beschoten in het kader van de Leieslag. Bij geallieerde luchtaanvallen op Kortrijk in 1944 wordt de kerk grotendeels verwoest.[3]

[3] Agentschap Onroerend Erfgoed 2019: *Heule, [online]*, https://inventaris.onroerenderfgoed.be/themas/14508

1.4.2.3 Cartografische bronnen

Op de Deventerkaart is het verloop van de huidige Bozestraat reeds duidelijk weergegeven. Langsheen de Heulebeek en de Bozestaat zijn in het verleden reeds talrijke sporen uit de Romeinse periode aan het licht gekomen (cf. supr). Ter hoogte van de stadskern van Kortrijk, ca. 1,5 km ten zuiden van het plangebied, was in de 1e eeuw na Christus reeds een vicus tot ontwikkeling gekomen op het kruispunt van de wegen Boulogne-Tongeren en Doornik-Oudenburg.

Op de Ferrariskaart snijdt de Bozestraat het plangebied aan van west naar oost. Dit is hoogstwaarschijnlijk te wijten aan een onnauwkeurige georeferering. De Bozestraat is weergegeven als een met bomen omzoomde weg. Het plangebied staat integraal gekarteerd als akker. Het toponiem Hospitaalkouter wijst mogelijk op een oud gebruik van het terrein als landbouwgrond. De 19e-eeuwse kaarten geven evenmin bebouwing weer binnen de projectgrenzen.

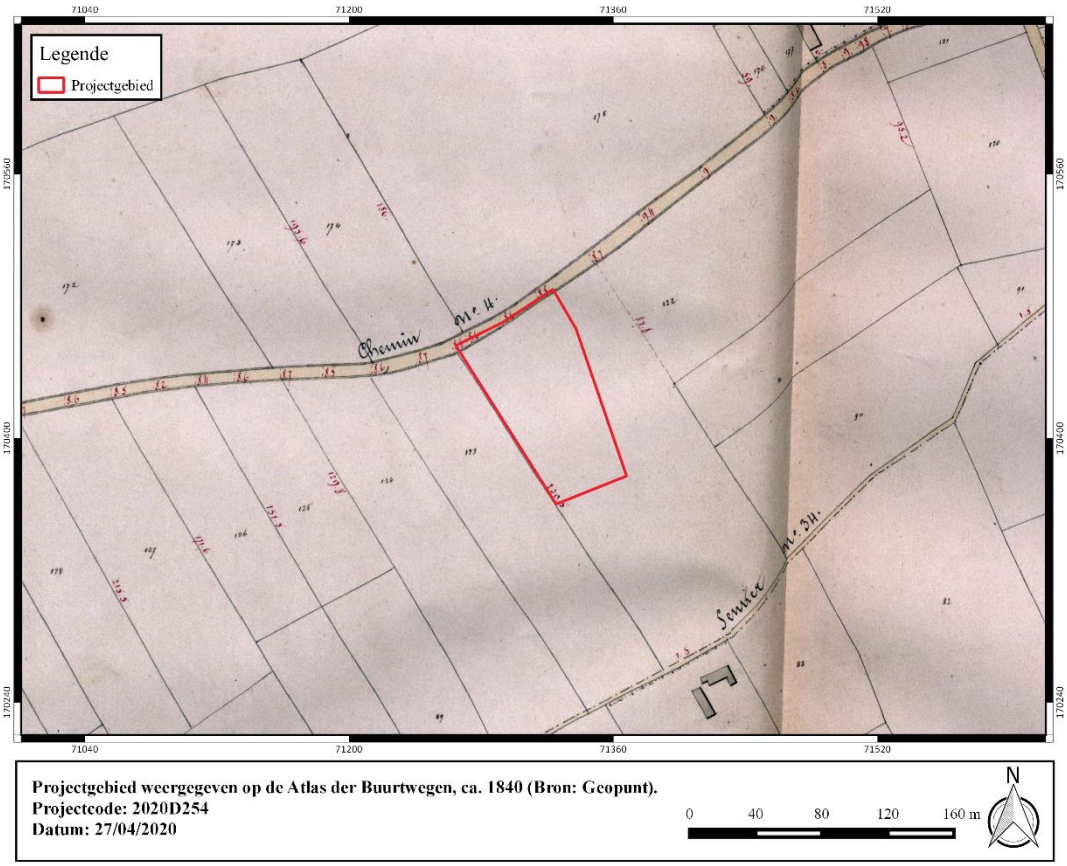
Op de topografische kaart van het Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw is er nog steeds geen bebouwing weergegeven binnen de projectgrenzen. De verkavelingen in de omgeving van het plangebied zijn pas de laatste decennia tot ontwikkeling gekomen.

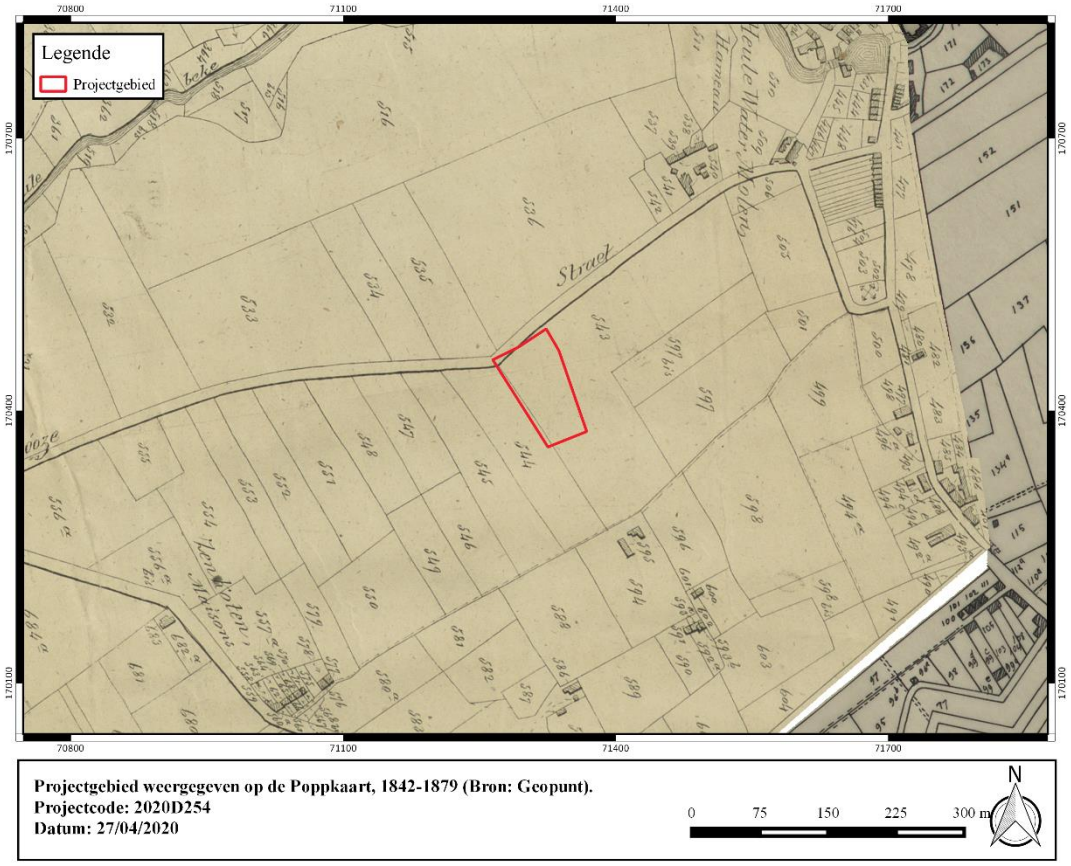
Figuur 16: Projectgebied weergegeven op de Deventerkaart, 1562 (Bron: Geopunt).

Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).

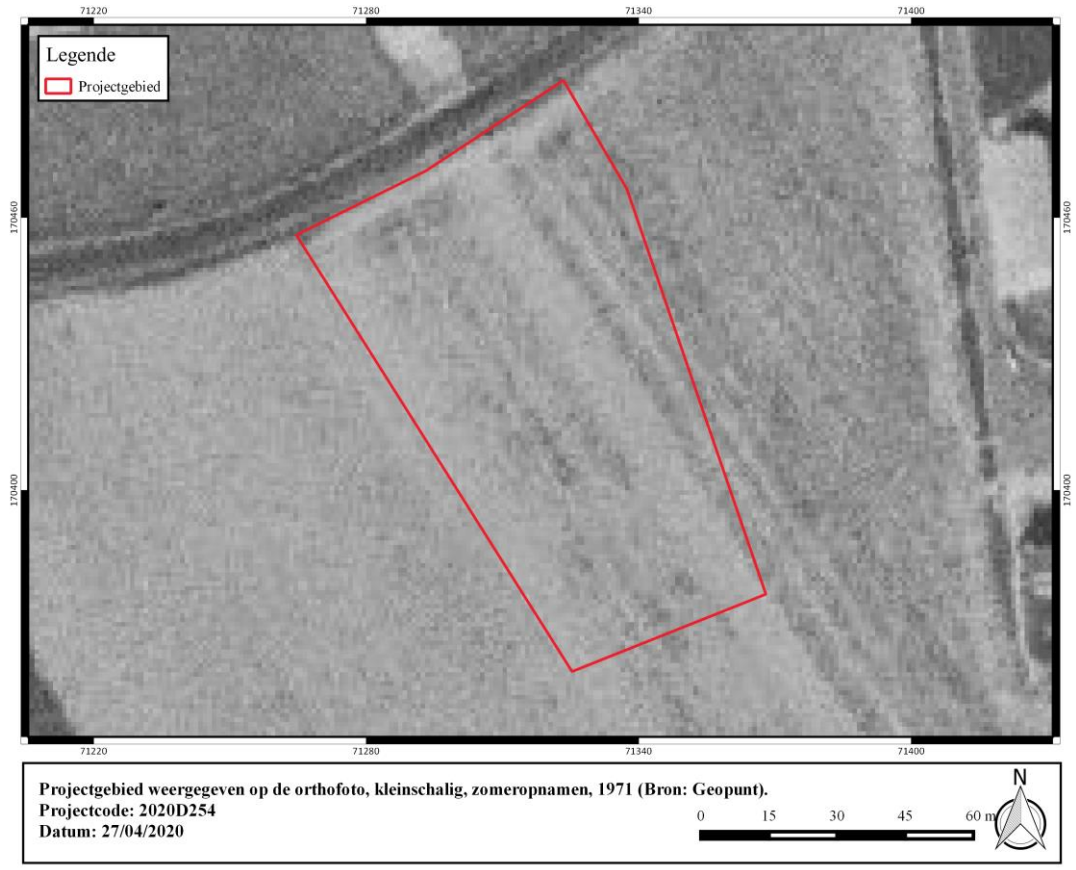
Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).

Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt).

1.4.2.4 Huidige gebruik en verstoringen

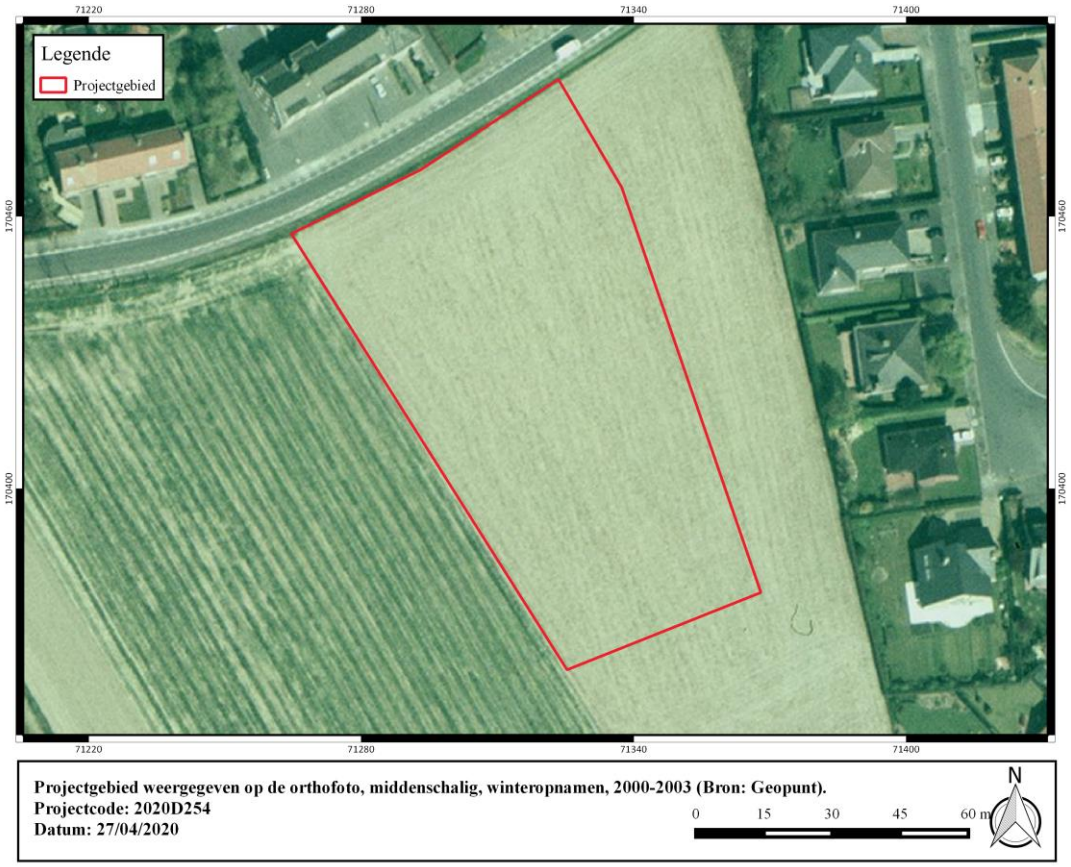
De orthofotosequentie geeft een beperkte evolutie weer in het bodemgebruik binnen de contour van het plangebied gedurende de laatste decennia. Reeds op de oudste luchtopname is het plangebied in gebruik als akker.

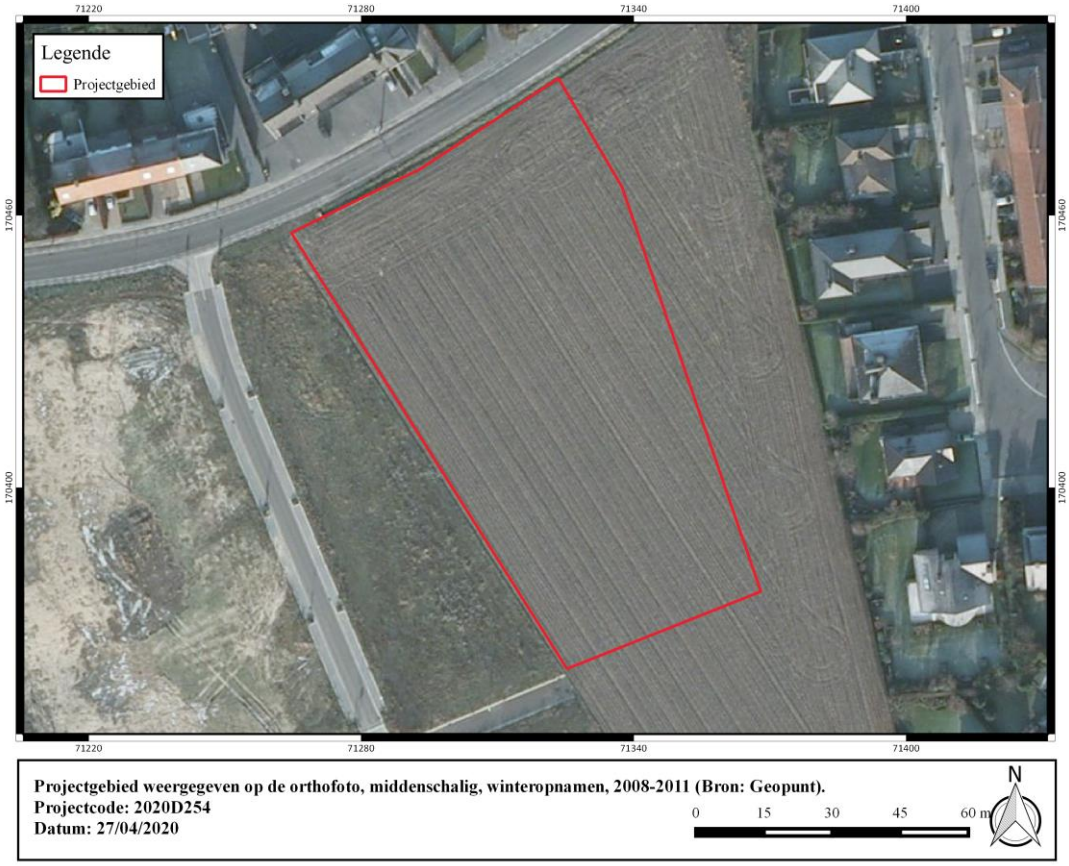
Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).

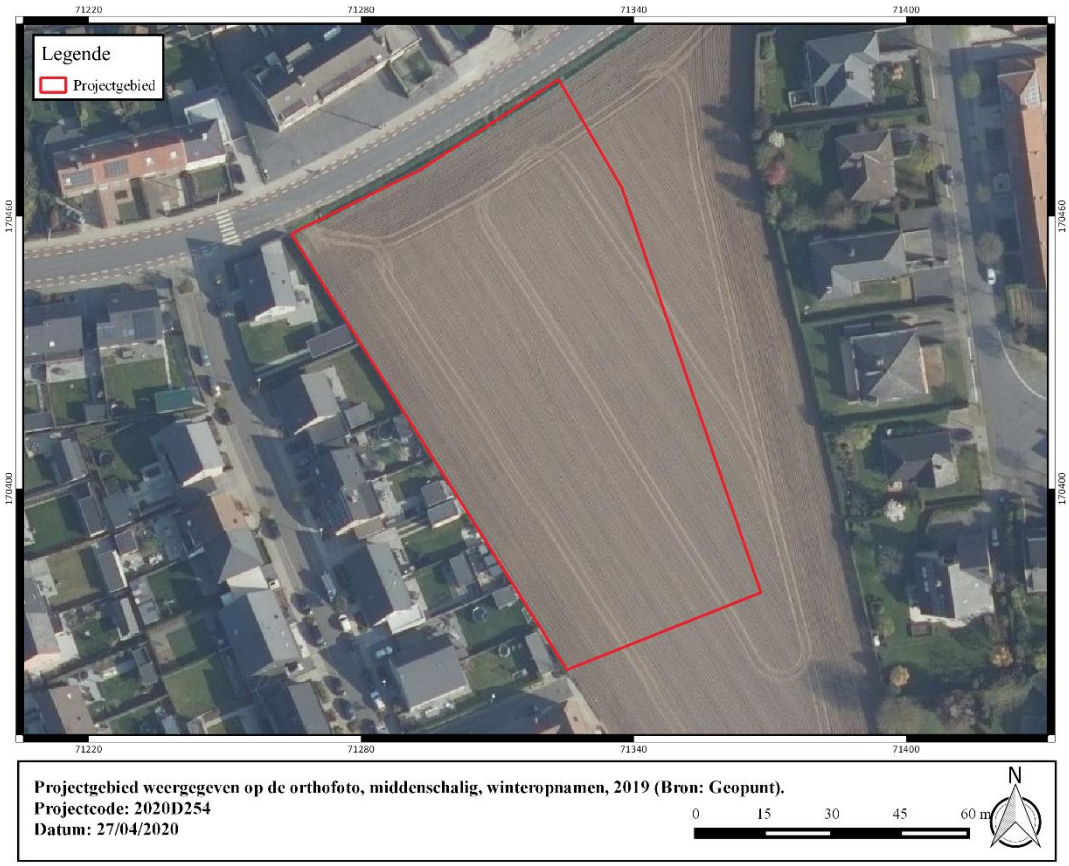
Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt).

Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).

Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).

Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).

1.5 Synthese

De initiatiefnemer plant de realisatie van een meerwoningenproject op een perceel langs de Bozestraat te Heule, deelgemeente van Kortrijk. Het terrein is ca. 6836 m^2 groot en is op heden integraal in gebruik als akkerland.

De traditionele landschappenkaart situeert Heule in de zandleemstreek, binnen verstedelijkt gebied. Heule bevindt zich ten noorden van Kortrijk, in de uitgestrekte Leievallei, op het Weichseliaan terras. Enkele honderden meters ten noorden van het onderzoeksgebied stroomt de Heulebeek, een kilometer zuidwaarts loopt de Leie. Het terrein helt ligt af richting het zuiden. De Quartairgeologische kaart geeft ter hoogte van het onderzoeksgebied een profielopbouw weer van eolische afzettingen van het laat-Pleistoceen tot vroeg-Holoceen die rusten op fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan. De bodemkaart geeft aan dat het sediment bestaat ut droge, lichte zandleem. Deze locatie, op droger terrein nabij de loop van de Heulebeek moet ongetwijfeld een gunstige locatie geweest zijn voor rondtrekkende groepen jager-verzamelaars.

De cartografische bronnen wijzen op een landelijk en open karakter van het onderzoeksgebied ten noorden van Kortrijk. Op de Deventerkaart is te zien dat het onderzoeksgebied zich bevindt langs een weg die grofweg het verloop van de huidige Bozestraat volgt en aansluit op de steenweg richting Ieper. Op de kaart van Ferraris is het terrein integraal in gebruik als akkerland. Er is geen bebouwing weergegeven ter hoogte van het onderzoeksgebied. Ten noordoosten van het terrein is bebouwing afgebeeld ter hoogte van een oversteekplaats over de Heulebeek, waar zich ook een watermolen bevindt. Op 19^{e}-eeuwse bronnen is geen evolutie op te merken. Het terrein blijft vrij van bebouwing tot op heden. Op de orthofotosequentie is te zien hoe de omgeving van het onderzoeksgebied stelselmatig wordt opgenomen in het voorstedelijke weefsel en het landelijk karakter stelselmatig verdwijnt.

Binnen de grenzen van het onderzoeksgebied zijn geen archeologische vindplaatsen of indicatoren gekend. Op een terrein aan de overzijde van de Bozestraat werd bij een veldprospectie in 2016 lithisch materiaal ingezameld. Het merendeel van de gekende archeologische vindplaatsen in de ruime omgeving situeert zich binnen de historische kern van Kortrijk. Veel van deze gekende waarden betreffen de waarnemingen bij werfcontroles en betreffen restanten van wonen en werken in de (laat)middeleeuwse stad. Verder richting het westen, langs de Leie, aan de Moorseelsestraat werden bij een proefsleuvenonderzoek ook bewoningssporen uit de Romeinse periode in kaart gebracht binnen een omgracht erf. Hoewel de gekende waarden zich hoofdzakelijk binnen het stedelijk weefsel van Kortrijk bevinden, dient ter hoogte van het onderzoeksgebied eveneens uitgegaan te worden van een trefkans inzake archeologisch erfgoed.

De bureaustudie heeft geen argumenten aan het licht gebracht waardoor aangenomen kan worden dat het terrein vrij is van archeologisch erfgoed. Bijkomende waarnemingen zijn noodzakelijk om de impact van de geplande werken op eventueel aanwezig erfgoed in te schatten. De verwachting bestaat uit zowel artefactenconcentraties als resten van bewoning, begraving of andere activiteiten in de vorm van bodemsporen. In de eerste plaats dient een landschappelijk bodemonderzoek de bodemopbouw en bewaringscondities te evalueren. Mochten bodemhorizonten die indicatief zijn voor gunstige bewaringscondities m.b.t. artefactenconcentraties aanwezig zijn dan dienen deze in een verkennend grid bemonsterd te worden. In het geval van een positieve staalname kan geopteerd worden om dit onderzoek in functie van artefactenconcentraties aan te vullen met bijkomende waarderende boringen en/of proefputten. Met betrekking tot resten van bewoning, begraving of andere activiteiten in de vorm van bodemsporen is een proefsleuvenonderzoek de meest geschikte onderzoeksmethode.

2 Bibliografie

Agentschap Onroerend Erfgoed 2020

AGIV

DOV Vlaanderen

Geoportaal

Geopunt

NGI Cartesius

Van Ranst, E. & Sys, C. 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen. Universiteit Gent.